

BIBELKRONOLOGI

Avsikten med en kronologi är att tidsbestämma viktigare historiska händelser. Bibeln har inte skrivits med detta mål för ögonen, och man kan därför inte bygga en bibelkronologi uteslutande på bibliska utsagor. Modern forskning söker tillägga forntidens kronologiska upplysningar den betydelse de hade när de skrevs.

Mellersta Österns nationer antecknade sina konungar och härskare successivt och separat, utan att synkronisera dessa listor som man gör i dag. Svårigheten kan bestå i att placera en sådan lista inom en angiven tidrymd. De judiska konungarna räknar delar av år som hela år, och på detta sätt blev kröningsåret medtaget två gånger. En konungs regeringstid kan också omfatta hans tid som faderns medregent. Utifrån de upplysningar vi har i dag, är det inte möjligt att bygga upp en objektivt riktig bibelkronologi.

1. Från Adam till Abraham.

De bibliska släkregistren återfinns i 1.Mos.5; 7:10 och 11:10-26. Om man tillägger de här uppgivna talen betydelsen mätt med våra dagars måttstock, skulle det bli en tidrymd av 1656 år från skapelsen till floden, och 367 år från floden till Abraham. Dessa släkregister behöver emellertid inte vara fullständiga. Liksom i andra judiska släkregister, kan »son» betyda sonson eller sonsöns son etc. Endast namn, som är officiella och som anger stam, familj och fadershus, synes ha medtagits, de andra har utelämnats, jfr Esr.7:3 med 1.Krön.6:3-15. I Matt.1:8 heter det att »Joram födde Osias», medan det i verkligheten var tre släktled däremellan (Ahasja, Joas och Amasja). Liknande exempel har vi i 2.Mos.6:16-20. Här synes Mose komma i fjärde generationen efter Jakob genom Levi, Kehat och Amram, vilket får konsekvensen att tidrymden blir för knapp till att täcka uppehållet i Egypten på 430 år (se nedan). Men Moses samtida Besalel representerar sjunde generationen från Jakob genom Juda, Peres, Hesron, Kaleb, Hur och Uri, 1.Krön.2:18-20. Vidare kommer Josua i elfte generationen efter Jakob genom Josef, Efraim, Beria, Refa, Tela, Tahan, Laedan, Ammihud, Elisama och Nun (Non), Josuas fader, 1.Krön.7:23-27. Att Amram är direkt fader till Mose är högst osannolikt även därför att Amram och hans tre

bröder var upphovet till kehatiternas släkter, som ett år efter uttåget ur Egypten räknade 8.600 manliga efterkommande, 4.Mos.3:27-28; 4:34-36, vilket var omöjligt om inte Amram levde lång tid före Mose. Uttrycket »födde åt honom» i 2.Mos.6:20 uttrycker inte faderskap utan avkomling. Detsamma kan vara fallet med släklistorna i 1.Mos.5:10 och 11. I 1.Mos.46:18 räknas t.ex. både barnbarn och barnbarns barn som »barn» till Silpa, och Kanaan nämns till och med som fader till hela nationer, 1.Mos.10:15-18. Det huvudsakliga syftet med släklistorna i 1.Mosebok är alltså inte att lägga fram en fullständig kronologi, utan att ge en förbindelse mellan den första människan och Noa, mellan Sem och Abraham, judafolkets stamfäder.

Moderna arkeologer och historiker söker belysa de bibliska berättelserna genom fynd, utgrävningar och andra länders samtida historia. Särskilt länderna Assyrien, Babylonien och Egypten har ett rikt källmaterial, som har givit många värdefulla upplysningar. Historiska data före år 3000 f.Kr. bygger till övervägande del på antaganden och torde innehålla en felmarginal på flera århundraden. Denna felmarginal ökar ju längre tillbaka i tiden man kommer.

Mellan år 3000 och 2000 f.Kr. är osäkerheten fortfarande stor, och man måste nöja sig med att fastslå data med ett förbehåll på ett par århundraden. Assyriska limmu-register ger goda data från år 2000 till uttåget ur Egypten.

2. Från Abraham till uttåget ur Egypten.

Från och med Abraham ger den bibliska berättelsen långt fylligare historiska upplysningar, och man kan nu bygga på den hebreiska texten som huvudkälla för bibelkronologien. Den hebreiska texten daterar Abraham till omkring år 2000 f.Kr. Starka indicier talar också för att förlägga den patriarkaliska tiden till medelbronsåldern (ca 2000-1550). Arkeologisk forskning utförd av Albright och Glueck visar att längs den väg som Abraham färdades låg en rad viktiga städer omkring år 2000 f.Kr. Slätlandet öster om Döda havet var alltså ett bebyggt, men så blir det plötsligt ett tomrum och intet tecken på bosättning kan finnas förrän ca år 1300 f.Kr. Detta överensstämmer med

Bibels berättelse om Sodoms och Gomorras förstörelse på Abrahams tid.

Israels tid i Egypten sträcker sig över 430 år enligt den hebreiska texten av 2.Mos.12:40-41: »Men den tid Israels barn hade bott i Egypten var fyra hundra trettio år. Just på den dag då de fyra hundra trettio åren voro förlidna, drogo alla Herrens härskaror ut ur Egyptens land.» Septuaginta (LXX) och den samaritanska Penta-teuken tillägger i v.40 efter »i Egypten»: »och i Kanaans land». Skall man därför räkna de 430 åren från den tid förbundet med Abraham ingicks? Många lärda gör det, och det är förresten en uppfattning som delas av bibelkronologen Usher och som går ända tillbaka till Josefus. Paulus behöver inte nödvändigtvis ha gjort det i Gal.3:17, han kan ha räknat *hela* patriarktiden som den tid då Gud gav Abraham löftet och stadfäste förbundet för Isak och Jakob. För övrigt har Paulus förhållandet löfte-lag i tankarna.

Den hebreiska texten är att föredra av två orsaker: 1) Den naturliga tolkningen av 1.Mos.15:13-16 kräver det. Israels barn skulle bo som främlingar i ett land som icke tillhörde dem, och leva i trädedom där. Men detta skulle ske efter Abrahams död, v.15. Efter fyra släktled, vardera på 100 år, skulle Israel komma tillbaka till sitt land. 2) 2.Mos.12:40-41 upplyser, att den tid Israels barn bodde i Egypten, var fyra hundra trettio år. Här synes patriarktiden ha uteslutits, då Abraham och Isak inte med rätta kan sägas vara Israels (Jakobs) barn. Med Jakobs resa till Egypten börjar de generellt angivna fyra århundradena i 1.Mos. 15:13 (liksom, de mer exakt angivna 430 åren i 2.Mos.12:40).

3. Från uttåget ur Egypten till Salomos tempel.

Bibeln ger klart besked om uttåget ur Egypten. Salomos tempel påbörjades i det 480. året efter uttåget ur Egypten, i Salomos fjärde regeringsår, dvs. år 968 f.Kr. (1.Kon.6:1). Det för oss tillbaka till 1448 f.Kr. som året för uttåget ur Egypten. Utsagan i Dom. 11:26 stöder detta tidiga årtal.

Amenhotep II (1450-1415) blir då farao under uttåget ur Egypten, och Thotmes III (1482-1450) den farao, som förtryckte Israel med hårt slavarbete. Amarnabreven, skrivna till Amenhotep III och IV, ber inträngan-

de om hjälp mot habirierna (Apiru, hebreer), som var i färd med att inta Palestina. Merneptahs Israels-tavla bär inskriften: »Kanaan är plundrat. Israel är ödelagt, dess säd finns inte. Palestina har blivit en änka för Egypten». Denna segerinskriftion, som har tolkats något olika, är väl hellre en bekräftelse på Merneptahs härtåg i Israel och bevis på att Israels uttåg ur Egypten för länge sedan hade ägt rum, än en antydning om att uttåget ur Egypten skulle ha ägt rum i Merneptahs dagar (1232-1222).

Forskare som håller på ett senare uttåg ur Egypten, under Merneptah, stöder sig särskilt till inskriftioner som har återfunnits i Pitom och Raameses, och som anger att farao Ramses II (1299-1232) lät bygga dessa städer. Ramses II blir i så fall den farao som förtryckte Israel. Inskriftionen berättar, att semitiska (hebreiska) slavar användes till detta arbete, jfr 2.Mos. 1:11. Emellertid råder det tvivel om hur stor vikt man kan lägga vid dessa inskriftioner.

Tiden för förstörelsen av staden Jeriko är avgörande här. Dr John Garstang, som har företagit ingående utgrävningar i Jeriko, är överbevisad om att staden föll omkring år 1400 f.Kr. Om den föll efter nämnda årtal, skulle detta naturligtvis betyda ett motsvarande senare uttåg ur Egypten.

Tiden från uttåget ur Egypten fram till grundläggandet av Salomos tempel (480 år) synes vara indelad i tolv lika långa perioder, vardera på 40 år. Ökenvandringen täcker den första perioden, 2.Mos.16:35, sex eller åtta perioder åtgår till domartiden, Dom. 3:11,30; 5:31; 8:28; 13:1. Elis tid som präst räknas som en period, 1.Sam. 4:18, Sauls regeringstid, Apg.13:21, ännu en period, medan Davids 40 år utgör den tolfte perioden, 1.Kon.2:11. Men 40 år är ett jämnt tal och kan i denna förbindelse inte alltid uppfattas bokstavligen. Många av de tal som uppges i Domarboken, täcker mer eller mindre samma tidrymd. Eller några av domarna måste ha regerat över delar av Palestina, medan t.ex. resten av landet kan ha varit ockuperat av andra länder.

4. Från Salomos tempel till den babyloniska fångenskapen.

Salomos tempel, som påbörjades år 968 f.Kr., förstördes 383 år senare, år 586, då Judas siste konung bortfördes till Babel.

Salomos efterföljare, Rehabeam, förmådde inte hålla riket samlat, och år 932 gjorde tio stammar uppror och bildade Nordriket med namnet Israel. Efter detta år får vi därför två konungarader.

Det var mycket vanligt i Mellerra Östern vid den tiden att den nye konungen (sonen) blev sin faders medregent. Redan Salomo smordes till konung medan David levde, 1.Kon.1. Detsamma gäller Ussia och hans son Jotam, 2.Kon.15:5; 1.Krön.5:17. Peka måste också ha regerat i flera år (möjligen i Gilead), jfr 2.Kon.15:15, innan han officiellt blev konung år 735, 2.Kon.15:27. Hur kunde annars Peka och Hosea regera i sammanlagt 28 år, när Samaria föll år 722?

Talen i parentes i vår tabell är de i Bibeln angivna regeringsåren. Vi bör som regel minska dessa tal med ett år för att inte räkna en konungs kröningsår två gånger.

Hiskias regeringstid bjuder på en annan svårighet. Flera forskare räknar hans konungatid från ca 727 till ca 697. Man utgår ifrån 2.Kon.18:1,9,10. Hiskias fjortonde år, 18:13, refererar högst sannolikt till den assyriska konungen Sanheribs invasion år 701 och inte till en antagen invasion år 714. Sanherib blev konung år 705. »Vid den tiden» blev Hiskia dödssjuk, 2.Kon.20:1. Han fick 15 år lagda till sin levnadsålder. Hiskia levde därför 15 år efter Sanheribs invasion år 701 och dog år 687. Men i 2.Kon.18:2 är hans regeringstid uppgiven till 29 år. Hiskia synes ha regerat som medregent från år 728 till 715, och som konung i 29 år, från 715 till 687.

5. Från den babyloniska fångenskapen till Kristi födelse.

Data för de flesta händelser av historiskt intresse kan under denna tidsperiod anses vara pålitliga och i vissa fall mycket exakta.

6. Jesu födelse och offentliga framträdande.

Olika data har nämnts i samband med Jesu födelse. Det är i dag allmänt erkänt att abboten Dionysius Exiguus (6. årh. e.Kr.) vid uträkningen av vår nuvarande tidtabell begick en felräkning på minst fyra år. Han lät Kristi födelse motsvara år 754 efter Roms grundläggande, medan de flesta senare forskare antyder år 749 eller 750. Även om vi inte har någon säker historisk hållpunkt, är det flera förhållanden som pekar på att Jesus föddes ca 5 år före vår tideräkningens början. Vi nämner här några av dem:

1. Konung Herodes' död. Enligt Matt. 2:1 föddes Jesus före konung Herodes' död. Denna kan enligt upplysningar hos den judiske historieskrivaren Josefus bestämmas till början av mars år 4 f.Kr., strax före judarnas påskhögtid. Av Matteus- och Lukasevangelierna framgår, att Jesus föddes antagligen några få månader innan. Jesus kunde knappast ha varit över 2 år vid Herodes' död, jfr Matt.2:16. En så listig och brutal konung som Herodes tillät sig bred marginal för att vara säker på att få Jesus utrotad.

2. Kvirinius landshövding i Syrien. Det har vållat åtskilliga problem att Lukas (2:2) uppger Kvirinius (Cyrenius, Quirinius) som landshövding (prokurator) i Syrien under »den första skattskrivningen». Med hänvisning till en inskription som under senare tid återfunnits i det pisidiska Antiokia, menar Sir W.M. Ramsay sig kunna fastslå att Kvirinius utnämndes till militärguvernör i Syrien någon gång under åren 10-7 f.Kr., medan den civila administrationen låg i andras händer, bl.a. Sentius Saturnius (8-6 f.Kr.). Tertullianus hävdar att skattskrivningen i Luk.2:2 hölls under dennes tid. Dr Philip Schaff citerar en kompletterande upplysning av Fran-

ciskus Junius: »Den man genom vilken Saturnius utförde folkräkningen, var guvernör Kvirinius, enligt Luk.2:2». På grund av judarnas motstånd företogs inte folkräkningen i Palestina förrän vid tiden för Kristi födelse, år 5 f.Kr. — några forskare menar att den ägde rum år 4 f.Kr. Lukas antyder i Apg.5:37 en senare skattskrivning i Palestina. Kvirinius blev år 6 e.Kr. utnämnd till landshövding i Syrien. Detta kan förklara uttrycket »den första skattskrivningen» i Luk.2:2.

3. Tempelbygget i Jerusalem. I Joh. 2:20 heter det — i förbindelse med Jesu första påskhögtid i Jerusalem som Messias — att arbetet på Jerusalems tempel hade pågått i 46 år. Josefus vet berätta att tempelbygget påbörjades år 19 f.Kr. Om de 46 åren var tillända, när anmärkningen i Joh.2:20 föll, kan detta Jesu påskbesök fastställas till mars år 27 e.Kr. Hans dop hade ägt rum några månader innan. Vid den tiden var Jesus omkring 30 år, Luk.3:23. Detta förhållande stöder antagandet att Jesus föddes år 5 f.Kr.

4. Johannes döparens framträdande. Detta skedde kort tid före Jesu dop, enligt Luk.3:1 i kejsar Tiberius' femtonde regeringsår. Tiberius blev kejsar Augustus' medregent år 12 e.Kr. (två år innan Augustus dog). Om vi kan räkna från detta datum, började Johannes sin verksamhet sommaren år 26.

7. Paulus' omvändelse, verksamhet och död.

Några få världshistoriska data ligger till grund för tidsbestämning av händelserna i Apostlagärningarna. En av dem är konung Herodes Agrippas död år 44, Apg.12:23. Vid den tiden var Paulus och Barnabas i Jerusalem för att överlämna Antiokiaförsamlingens gåva till den nödställda försam-

lingen i Jerusalem. Kort tid därefter påbörjade de sin första missionsresa.

En annan hållpunkt är Gallios prokonsulat i Akaja, som delvis sammanfaller med Paulus' 18 månader långa uppehåll i Korint, Apg.18:12. Man har påträffat en inskrift i Delfi, som möjliggjort en datering av hans prokonsulat. Gallio var prokonsul (landshövding) i två år, 51-53. Paulus möter Akvila och Priscilla i Korint. De hade kommit hit antagligen år 50, efter kejsar Klaudius' utvisning av Roms judar år 49.

Mellan åren 44 och 51 var Paulus på sin första missionsresa, deltog i apostlamötet i Jerusalem och efter hemkomsten till Antiokia påbörjade han så sin andra missionsresa. Tiden för den första missionsresan har fastslagits något olika, den varierar med från ett till fyra år. Apostlamötet i Jerusalem, Apg.15:1 ff., hölls mot slutet av år 49 eller i början av år 50. De flesta forskare antar, att Paulus i Gal.2:1 refererar därtill. 14 år tidigare hade han besökt Petrus i Jerusalem. Paulus blev omvänd på vägen till Damaskus tre år före detta besök, Gal.1:18, eller med andra ord 16-17 år innan apostlamötet, vilket avhänger av om vi på judiskt sätt räknar delar av år som hela år. Paulus' omvändelse kan då dateras till år 34 eller år 33.

Porcius Festus blev landshövding (prokurator) i Palestina år 60, Apg. 24:27. Paulus hade då suttit i fängelse i Cesarea i två år, alltså hölls hans försvarstal inför Festus' företrädare Antonius Felix år 58. (Felix blev landshövding år 52, jfr Paulus' uttryck »i många år».)

Paulus kom till Rom våren 61 och satt där som fånge i två år, Apg.28:30. Pastoralbrevet låter oss förstå att han därefter frigavs och besökte Kreta, Mindre Asien, Makedonien och Grekland. Möjligen var han också i Spanien. Han led martyrdöden år 67.

Gamla Testamentets Kronologi

Den äldre metoden att fastställa Gamla Testamentets kronologi bygger nästan uteslutande på upplysningar hämtade från Bibelns egen text. Emellertid saknas här många detaljer. Dessutom råder olikhet mellan den hebreiska texten, den samaritanska Pentateuken och den grekiska Septuaginta-översättningen. Osäkerhet i förståelsen av de bibliska släkttavlor skapar ytterligare svårigheter, särskilt frågan om dessa – i likhet med Jesu släkttavla i Matteusevangeliet – endast är utdrag ur de fullständiga släkttavlor.

Nyare bibelkronologisk forskning söker därför vid sidan av Bibelns text att använda sig av historiska och arkeologiska källor. Vår tids arkeologiska upptäckter och

växande historiska kunskap kommer också ständigt att kasta nytt, intressant ljus över detta ämne.

Beträffande de äldsta tiderna finns intet bibelkronologiskt system som är allmänt erkänt, och tidsangivelserna varierar mycket starkt i olika teologiska verk. Nyare epoker har emellertid klarlagts fullständigt.

Ett kronologiskt system är nödvändigt för att man skall kunna få översikt över den bibliska historien, och det är till stor hjälp när det gäller att placera bibliska personer och händelser i deras rätta sammanhang.

Naturligtvis måste många årtal som anges i en bibelkronologi endast anses som ungefärliga.

År före Kristi födelse	PALESTINA	EGYPTEN	HETITERNA	BABYLONIEN
ca 2093 2092 2085 2082	Abram kallad, 75 år gammal Abram i Egypten Lot bortförd av Kedorlaomer, räddad av Abram Ismaels födelse	<i>Gamla riket</i> ca 2800-2250 3.-6. dynastierna Pyramiderna Den första stora blomstringen i Egyptens kultur	ca 2500 Hetiterna bosätter sig i Mindre Asien (Kappadocien)	ca 2800-2500 (el. 3000-2600) <i>Tidigare dynastier</i> Stadsstater i Uruk, Kish, Ur, Lagash, Mari osv. ca 2370-2190 (el. 2425-2245) <i>Akkadiska dynastien</i> Sargon I, Naram-Sin
2069 2068 2043 2031 2028 2008	Abrams namn blir Abraham Sodom och Gomorra förstörs Isaks födelse Abraham redo att offra Isak Saras död Rebecka hämtas Esau och Jakobs födelse	Efter en nedgångstid (7.-11. dynastierna) följer en ny storhetstid		<i>Tredje dynastien i Ur</i> ca 2100-2000 (el. 2135-2025) Sumer och Akkad förenas till ett rike Sumerisk renässans Hög kultur. Livlig handel 2113-2096 Ur-Nammu
1993 1945	Abrahams död, 175 år gammal Ismaels död, 137 år gammal	<i>Mellersta riket</i> ca 1990-1730 12. dynastin Konst och arkitektur blomstrar på nytt. Guldåldern i Egyptens klassiska litteratur Amenemhet I Reorganiserar riket Senwosret (Sesostris) I		ca 2025 Urs fall Städerna Isin och Larsa övertar Urs roll
1931 1921 1908 1900 1888 1887 1880 1878 1861	Isak välsignar Jakob Jakob får Lea och Rakel till hustrur Jakob återvänder till Kanaan Josef blir förd till Egypten, 17 år gammal Isaks död, 180 år gammal Josef blir Egyptens härskare (näst efter farao) 7 års hungersnöd börjar Jakob och hans familj till Egypten Jakobs död, 147 år gammal	Senwosret (Sesostris) II	ca 1900-1680 <i>Det fornhetitiska riket</i> ca 1900 Konung Pithanas Kushshar huvudstad	ca 1900-1600 <i>Första bebyloniska (amoritiska) dynastin</i> Babylon (Babel) besegrar Isin och Larsa
1807 1730-1580	Josefs död, 110 år gammal En gynnsam tid för Israel	Amenemhet III <i>Hyksostiden</i> från ca 1730 Hyksosregimen (semitisk). 15.-16. dynastierna	ca 1680-1450 <i>Det gamla hetitiska riket</i> ca 1680 Labarnash 1650 Chattushilish I 1620 Murshilish I Chattusha ny huvudstad	1792-1750 Hammurapi Erövrar hela Mesopotamien Stor administratör och lagstiftare
1580-1558	Israels prövningstid börjar	<i>Nya riket</i> 1580-1085 18.-20. dynastierna Ahmose (Amasis) I 1580-1558	ca 1595 Slut på Hammurapis rike	ASSYRIEN ca 1850 Samsi-Adad Befriar Assyrien. Riket sträcker sig till Medelhavet ca 1800-1380 Hetiterna pressar Assyrien hårt

Gamla Testamentets kronologi (forts.)

År före Kristi födelse	PALESTINA	EGYPTEN	HETITERNA	ASSYRIEN
1530 1527	Arons födelse Moses födelse	1546-1525 Amenhotep I 1525-1508 Thotmes I 1508-1504 Thotmes II 1504-1482 Drottning Hatshepsut	ca 1570 Telepinush reorganiserar riket	
1487 1448	Moses flykt till Midjan Mose vid den brinnande busken	1482-1450 Thotmes III Den störste byggherren och erövaren. Egypten på höjden av sin makt. Underlägger sig Syrien, Palestina och Cypern. Förtrycker israeliterna	1482 Thotmes III slår hetiterna vid Megiddo	
1448 1447	Israels barn från Egypten till Sinai Tabernaklet byggs vid Sinai	1450-1425 Amenhotep II	ca 1450-1200 <i>Det nyhetitiska riket</i> Tudhaliash II	1420 Assyrien under Mitanni
1447 1408 1408 1408 1402 1401	Israels barn till Kades-Barnea Aron dör, 123 år gammal På Moabs höjder. Mose dör, 120 år gammal In i Kanaan under Josua Landet delas mellan stammarna Uppenbarelsetältet i Silo	1425-1412 Thotmes IV Bygger tempel	Aleppos förstörelse Tudhaliash II ökar hetiternas makt i norra syrien Chattushilishi II Inbördeskrig i rikets söstra del	
1387	Josua dör, 110 år gammal	ca 1412-1372 Amenhotep III Förmår icke hålla det stora riket samlat	Tudhaliash III	1380-1341 Assuruballit I Befriar Assyrien
1368	Landet omringat av Kusan-Risataim	ca 1372-1354 Amenhotep IV (Echnaton) Amarnabreven ca 1354-1345 Tutanchamon	ca 1395-1355 Shuppiluliuma Gör slut på inbördeskriget Mitanni blir lydstat Omkr. 1350 är det hetitiska riket västra Asiens starkaste	
1360	Befriat av Otniel	1335-1319 Harmhab (Horemheb) Reorganiserar riket	ca 1350 Murshilish II Mycket företagsam härskare Seti I segrar över hetiterna i norra Syrien	1310 Hela Mesopotamien underlagt Assyrien
1320 1302	Omringat av moabiterna Befriat av Ehud	1319-1318 Ramses I 1318-1299 Seti I Påbörjar erövringen av Palestina. Stor byggherre 1299-1232 Ramses II Vinner kontroll över Palestina Vinner krig i norra Syrien 1232-1222 Menepta	ca 1320 Mutwattalish II Ramses II slår M. i slaget vid Kades (ca 1295) Egyptierna evakuerar norra Syrien ca 1295-1260 Chattushilish Förbundstraktat med Ramses II (ca 1277)	1280-1260 Salmanassar I Stor erövrare och byggherre 1260-1232 Tukulti-Ninurta Invaderar Babylon
1202	Befriat från kananeerna av Debora och Barak		ca 1260-1230 Tudhaliash IV ca 1230-1215 Arnundash II Hetiterna drivs söderut	1175-1140 Asurdan I styrker riket Slår Nebukadnessar I
1155	Befriat från midjaniterna av Gideon Tola domare i 23 år Jair domare i 22 år	Ramses III-XI	ca 1200 Det hetitiska rikets undergång	ca 1115-1102 Tiglat-Pileser I Vidgar landets gränser
1112	Befriat från filisteerna och amoreerna av Jefta Samuels födelse		<i>Det hetitiska konungadömet</i> Karkemis i norra Syrien ny huvudstad. Hamat viktig stad. Tiglat-Pileser kämpar mot hetiterna	1100-900 ligger Assyrien och Babylonien under för arameiska nomader
1072 1057	Simson fångas av filisteerna Filisteerna slår Israel. Elis död Samuel domare	1085 945 21. dynastin 1085-332 Nedgångstid för Egypten		
1052 1012 1012 1005	Saul blir konung Sauls död David blir konung över Juda David blir konung över hela Israel Jerusalem huvudstad			
980 972	Absaloms uppror Salomo blir konung. David dör 70 år gammal			
968 960 932	Tempelbygget börjar Templets invigning Salomos död. Rikets delning			
		945-745 22 dynastin 945-924 Sheshonk (Sisak) I		
			Sheshonk (Sisak) erövrar och plundrar Jerusalem	
			876 Sangara. Furste i Karkemis. Betalar skatt till Assurnasirpal	
			924-895 Etiopiern Sera (Osorkon I)	
			717 Sargon II intar Karkemis och bortför dess invånare Hetiterna uppgår gradvis i Syriens befolkning	

År	JUDA RIKE	Profeter	ISRAEL	Profeter
932	Rehabeam (17 år)	Semaja	Jerobeam (22 år)	En gudsmän från Juda
927 915 913	Sisaks invasion Abia (3 år) Asa (41 år)	Iddo		Ahia
911			Nadab (2 år)	

Gamla Testamentets kronologi (forts.)							
År f.Kr.	JUDA RIKE	Profeter	ISRAEL	Profeter	EGYPTEN	SYRIEN (Damaskus)	ASSYRIEN
910 895	Seras invasion och fall	Asarja	Baesa (24 år)		Sera slagen av Asa	955-925 Reson 925-915 Hesjon 915-900 Tabrimmon 900-860 Ben-Hadad I Angriper Israel	911-890 Adad-Nirari II 890-885 Tukulti-Ninurta II Ny dynasti som förbättrar Assyriens militära position
887 886 (886) 882		Hanani	Ela (2 år) Simri (7 dagar) Omri (12 år) Samaria huvudstad Ahab (22 år)	Jehu			885-860 Assurnasirpal II En obarmhärtig erövrare Flera vällyckade fälttåg Kalah blir huvudstad
875 (874) 873	Josafat (25 år)			Mika, Jimlas son Eliä			
854		Jehu Jehasiel	Ahasja (2 år)			860-843 Ben-Hadad II Två fåfänga försök att erövra Samaria. Ahab ingår förbund med Ben-Hadad Slagen av Salmanassar III i slaget vid Karkar 853	860-824 Salmanassar III Energisk härförare som utvidgar Assyriens gränser 857 Slaget vid Karkemis 853 Slaget vid Karkar
853	Joram (8 år)						
842 842 836 815	Ahasja (1 år) Atalja (6 år) Joas (40 år)		Jehu (28 år) Joahas (17 år)	Elisa Joel		843-797 Hasael 842 Måste betala skatt till Salmanassar Hasael slår Jehu och Joahas	842 Salmanassar slår Hasael av Damaskus. Konung Jehu måste betala skatt till Assyrien 824-812 Samas-Ramman IV (Samsi-Adad) Drottning Sammuramat 812-782 Adad-Nirari III
799		Sakarja, Jojadas son En gudsman En profet	Joas (16 år)				
798 (796) 784	Amasja (29 år)					797-770 Ben-Hadad III Pressar Israel, men konung Joas slår Ben-Hadad 3 gånger	
(786) 770	Asarja-Ussia (52 år)	Sakarja	Jerobeam II (41 år)	Jona			782-772 Salmanassar IV Nedgångstid för Assyrien
745			Sakarja (6 mån.) Sallum (1 mån.) Menahem (10 år) Pekaja (2 år)	Amos Hosea (till ca 720)	745-718 23. dynastin	750-732 Resin 738 Betalar skatt till Tiglat-Pileser III	745-727 Tiglat-Pileser III (konung Pul) Återupprepar Assyrien Undertvingar sig flera länder Bortför många från Israel (Nordriket)
745 736		Jesaja (till ca 680)					
(749) 735 (749) 734 734 730 (728) 715	Jotam (16 år) Ahas (16 år) Hiskia (29 år)	Mika	Peka (20 år) Hosea (9 år)	Obed		734 Resin och Peka söker erövra Jerusalem (syrisk-efraimitiska kriget) 732 Damaskus erövrat av Tiglat-Pileser III	
722			Samaria intas av Sargon II. Nordrikets befolkning bortförs till Assyrien				727-722 Salmanassar V 724 Belägrar Samaria 722-705 Sargon II Intar Samaria 722 717 Besegrar hetiterna i slaget vid Karkemis 710 Intar Babylon

Gamla Testamentets kronologi (forts.)				
År f.Kr.	JUDA RIKE	Profeter	EGYPTEN	ASSYRIEN
701	Sanherib angriper Juda Hiskias sjukdom	Jesaja	718-712 24.dynastin 712-663 25.dynastin 712-699 Sabaka 699-688 Sebataka	750-681 Sanherib Slår kaldeen Merodak-Baladan 703 Resultatlös belägring av Jerusalem 701 Babylon raserat 689
687	Manasse (55 år) Manasse underlagd Esarhaddon		ca 688-663 Taharka (Tirhaka) 671 slagen av Esarhaddon 667 och 663 slagen av Assurbanipal	681-669 Esarhaddon Erövrar Sidon, Tyrus och nedre Egypten. För Manasse till Babylonien
639	Amon (2 år)		663-525 26.dynastin 663-609 Psammetik I Fördriver assyrierna	669-626 Assurbanipal Återerövrar Egypten Besegrar Elam och raserar Susa Krig med Babylon Egypten frigör sig
638	Josia (31 år)	Sefanja Jeremia 626-586 Nahum		625 Assyriernas makt avtar Babylonien frigör sig
621	Lagboken funnen i templet			
608	Josia slagen av Neko vid Megiddo			614 Assurs fall 612 Nineves fall 605 Assyriens slutliga sammanbrott
608	Joahas (3 mån.) sänds till Egypten av Neko	Habackuk	609-593 Neko II (Faraon Neko) Invaderar Palestina	
608	Jojakim (11 år)			
605	Nebukadnessar II intar Juda	Daniel förs till Babel	605 Nebukadnessar II slår Neko vid Karkemis	BABYLONIEN <i>Nybabyloniska riket</i> 625-605 Nabopalassar Erövrar Assyrien 605-562 Nebukadnessar II Väldig härförare, byggmästare och administratör 597 Intar Jerusalem
597	Jojakin (3 mån.). Nebukadnessar intar Jerusalem och bortför Jojakim och en del av folket till Babel (2.Adar 597)	Hesekiel förs till Babel		
597	Sidkia (11 år)	Hesekiel profeterar 593-570	593-588 Psammetik II	
589	Nebukadnessar belägrar Jerusalem		588-569 Apries (Hofra) Misslyckat försök att erövra Cyrene	
586	Jerusalems erövring Stadens och templets förstöring Sidkia och större delen av folket bortförs till Babel	Obadja (?)		586 Erövrar Jerusalem 573 Intar Tyrus efter 13 års belägring
586	<i>Fångenskapen i Babel</i> Gedalja regerar i Juda. Mördas	Jeremia förs till Egypten	569-525 Ahmose (Amasis) II Stor byggherre Nebukadnessar slår Ahmose ca 567	582 Invaderar Moab och Ammon 573 Intar Tyrus efter 13 års belägring 567 Invaderar Egypten 562-560 Evil-Merodak 560-556 Nergilissar 556 Labasi-Merduk 556-553 Nabonid och Belsassar 539 Babylons fall
582	Tredje och sista bortförandet till Babel			
554	Daniels syner (kap.8)			
	PALESTINA (Juda och Israel)			PERSISKA RIKET
538	<i>Under persiskt välde 539-332</i> Serubbabel för ca 50.000 judar tillbaka till Jerusalem			ca 550-539 Kyros II (Kores) erövrar Medien, Lydien och Babel 539-529 Perserriket under Kyros Låter de landsflyktiga judarna i Babel återvända hem 529-522 Kambyses Riket når ända ned till Egypten
537	Templet grundläggs i 2.månaden Arbetet avbryts		525 Kambyses erövrar Egypten	521-486 Darejaves I Hystaspes Rikets store organisatör
520	Tempelbygget återupptas	Haggai Sakarja		490 Perserna besegras av grekerna vid Maraton
516	Templet invigs av Serubbabel (3.Adar)		525-332 27.-30.dynastierna Under persiskt välde	486-465 Xerxes I (Ahasveros) 480 Nederlag vid Salamis
480	Ester blir drottning			
ca 473	Judarna befrias med Esters hjälp Purimfestens instiftande			
458	Esra återvänder till Jerusalem med ca 2000 judar			465-424 Artasasta I Longimanus

Gamla Testamentets kronologi (forts.)

År f. Kr.	PALESTINA (Juda och Israel)	Profeter	EGYPTEN	PERSISKA RIKET
445	Nehemja restaurerar muren			423-404 Darejaves II Nothus
433	Nehemja återvänder till Persien			404-359 Artasasta II Mnemon
432	Nehemja kommer för andra gången till Jerusalem	Malaki		359-338 Artasasta III Okus
				338-336 Arses
				336-331 Darejaves III Kodomannus
				333-331 Perserriket krossat av Alexander den store i slagen vid Issos och Arbela
				<hr/> GREKISKA RIKET <hr/>
332	<i>Under grekiskt välde 332-ca 320</i> Översteprästen Jaddua möter Alexandre den store i Jerusalem Judarna åtnjuter många privilegier		332 Alexander den store erövrar Egypten	336-323 Alexander den store
				333 Slår Darejaves III vid Issos
				331 Slår Darejaves III vid Arbela
				331 Alexandrias grundläggande
				327-325 Färlttåg till Indien
				Grekisk kultur sprids över hela Mellersta Östern
				323 Alexander död. Riket delas mellan hans generaler
320	323-301 är Israel en slagmark mellan Egypten och Syrien. Ptolemaios Soter intar Judeen <i>Ockuperat av Egypten (ptolemeerna) ca 320-198</i> Fred och välfärd i Israel		323-285 Ptolemaios I Soter 285-246 Ptolemaios II Filadelfus G.T. översatt till grekiska (Septuaginta) 246-221 Ptolemaios III Euergetes 221-203 Ptolemaios IV Filopator 203-181 Ptolemaios V Epifanes 181-145 Ptolemaios VI Filometor	
302	Antiokus III intar Jerusalem			<hr/> SYRIEN (seleukiderna) <hr/>
201-200	Skopas återvinner Judeen åt Egypten		Särskilt de tre första ptolemeerna var skickliga och ökade Egyptens makt De senare härskarna var svaga Flera palatsrevolutioner	312-281 Seleukus I Nikator 281-261 Antiokus I Soter 261-246 Antiokus II Theos 246-226 Seleukus II Kallinikus 226-223 Seleukus III Keraunus 223-187, Antiokus III den store
	<hr/> PALESTINA <hr/>			190 Romarna slår Antiokus III vid Magnesia
198	<i>Ockuperat av Syrien (seleukiderna) 198-165</i> Antiokus III slår egyptierna vid Paneas Israel måste betala skatt till Syrien			187-175 Seleukus IV Filopator
168	Antiokus IV Epifanes avbryter tempeloffren okt. 168 – dec. 165. Massakrer i Jerusalem Templet vanäras Delvis syriskt välde fram till år 142 <i>Mackabeertiden (den hasmoneiska dynastin) 165-63</i>			175-163 Antiokus IV Epifanes 163-162 Antiokus V Eupator 162-150 Demetrius I Soter Antiokus VII rival
168	Mattatias börjar mackabeernas frihetskamp			
166-160	Judas Mackabeus			150-145 Alexander Balas 145-139 Demetrius II Nikator
165	Judas Mackabeus slår den syriska generalen Gorgias Återvinner templet			139-129 Antiokus VII Sidetes
160-143	Jonatan Mackabeus			129-125 Demetrius II Nikator
143-135	Simon Mackabeus			
142	Syrierna fördrivs från fästningen Akra i Jerusalem			
134-105	Johannes Hyrkanus I			
104	Fariseernas och sadduceernas framträdande			
103	Aristobulus I			
103-76	Alexander Janneus			

Gamla Testamentets kronologi (forts.)			
År f.Kr.	PALESTINA	EGYPTEN	SYRIEN (Seleukiderna)
76-67 67-40 40-37	Drottning Salome Alexandra och Hyrkanus II Hyrkanus II och Aristobulus II Antigonos <i>Under romerskt valde från 63 f.Kr.</i>	51-30 Kleopatra VI 31 Slaget vid Actium	Syrien provins i romarriket
63	Jerusalem och Palestina erövrade av Pompejus	Egypten provins i romarriket	
47	Antipatros prokurator (landshövding) i Judeen		
37-4	Herodes den store konung i Palestina		
19	Herodes börjar bygga templet i Jerusalem		

Nya Testamentets Kronologi

År	Händelser	Kejsare	Härskare i Palestina
ca 5 f.Kr.	Johannes döparens födelse	Augustus 31 f.Kr. - 14 e.Kr.	Herodes den store konung i hela Palestina 37-4 f.Kr.
ca 5 f.Kr.	Jesu födelse Frambärande av Jesus i templet		
Vintern 5-4 f.Kr.	De vise männens besök Flykten till Egypten Barnamorden i Betlehem		
4 f.Kr.			Herodes' död. Riket delas mellan hans tre söner: a) Herodes Arkelaus, etnark i Samarien, Judeen och Idumeen 4 f.Kr. - 6 e.Kr. b) Herodes Antipas, tetrark i Galileen och Perea 4 f.Kr. - 39 e.Kr. c) Herodes Filippus II, tetrark i Itureen och Trakonotis 4 f.Kr. - 34 e.Kr.
4-3 f.Kr.	Josef, Maria och Jesus återvänder till Nasaret		Arkelaus landsförvisad, hans område romersk provins
6 e.Kr.			Coponius prokurator (landshövding) 6-9 e.Kr.
8 e.Kr.	Jesus vid 12 års ålder i templet		Marcus Ambibulus 9-12 e.Kr.
12 e.Kr.		Tiberius medregent	Annius Rufus 12-15 e.Kr.
14 e.Kr.		Augustus' död Tiberius kejsare 14-37 e.Kr.	Valerius Gratus 15-26 e.Kr.
18 e.Kr. 26 e.Kr.	Kaifas överstepräst 18-36 e.Kr. Johannes döparen träder fram		Pontius Pilatus 26-36 e.Kr.
26/27 e.Kr. Påskan 27 e.Kr.	Jesu dop Jesus rensar templet i Jerusalem, Joh.2:13 ff. Jesus börjar sin verksamhet i Judeen, Joh.3:22 (ca 8 mån.)		
Vintern 28 e.Kr.	Jesus börjar sin verksamhet i Galileen, Matt.4:13-25 (ca 22 mån.)		
Påskan (?) 28 e.Kr.	Jesus besöker Jerusalem, Joh.5:1		
Sommaren 28 e.Kr.	Jesus utväljer tolv apostlar Bergspredikan		

Nya Testamentets kronologi (forts.)

År e.Kr.	Händelser	Kejsare	Härskare i Palestina
Påskan 29	Jesu mättar 5000 män, Joh.6:4 ff. Slutet på den galileiska verksamheten, Luk.9:51		
Vintern 29	Jesu åter i Jerusalem, Joh.10:22 Jesu verksamhet i Judeen och Perea (ca 6 mån.)		
Påskan 30	Jesu intåg i Jerusalem, söndag Påskmåltiden, torsdag Korsfästelsen, fredag Uppståndelsen, söndag		
30	Kristi himmelfärd Pingsten		
31	Ananias' och Safiras död, apostlarna inför Stora rådet, Apg.5		
33	Stefanus lider martyrdöden, Apg.7 Saulus leder förföljelserna, Apg.8		
33/34	Saulus' omvändelse, Apg.9		
34	Paulus i Arabien och Damaskus, Gal.1:17		Herodes Filippus II dör Hans land läggs till Syrien
36	Paulus besöker Jerusalem, Gal.1:18; Apg.9:26		Pilatus förvisas av Vitellius, Syriens ståthållare. Marcellus efterföljer Pilatus
37	Paulus i Tarsus	Tiberius dör 16. mars	Herodes Agrippa I tilldelas Otreem, Trakonitis och Abilene
	Kornelius' omvändelse, Apg.10	Caligula 37-41 e.Kr.	
39			Herodes Antipas förvisas, Herodes Agrippa I övertar hans landområde
41	Evangelium sprids till Antiokia i Syrien, Apg.11	Caligula dör 24. jan Klaudius 41-54 e.Kr.	Herodes Agrippa I konung över hela Palestina, 41-44 e.Kr.
42	Barnabas hämtar Paulus från Tarsus till Antiokia, Apg.11:25 f. Jesu lärjungar får namnet kristna i Antiokia		
44	Barnabas och Paulus kommer med hjälp till församlingarna i Judeen, Apg.11:30 Jakob lider martyrdöden Petrus räddas genom ett under, Apg.12 Paulus' (och Barnabas') första missionsresa På Cypern, Apg.13:4-12		Herodes Agrippa I dör Cuspius Fadus prokurator
45	Paulus och Barnabas i Mindre Asien, Apg.13:13-14:25		Theudas avrättas
46			Tiberius Alexander prokurator 46-48 e.Kr.
48	Paulus och Barnabas åter i Antiokia, Apg.14:26-28		Ventidius Cumanus prokurator Herodes av Kalkis dör Herodes Agrippa II konung i Kalkis 48-53
49 49/50	Judarna förvisas från Rom Apostlamötet i Jerusalem, Apg.15; Gal.2:1		
50	Paulus' andra missionsresa, Apg.15:40 ff. I Mindre Asien och Macedonien		
51	Paulus är 18 mån. i Korint, Apg.18 Möter Akvila och Priscilla Skriver sitt första brev till tessalonikerna		

Nya Testamentets kronologi (forts.)			
År e.Kr.	Händelser	Kejsare	Härskare i Palestina
52	Paulus inför Gallio, Apg.18:12-16 Skriver sitt andra brev till tessalonikerna		Antonius Felix prokurator 52-60 e.Kr. Konung Agrippa II bönfäller för judarna i Rom
53	Paulus reser från Korint via Jerusalem (?) till Antiokia		Herodes Agrippa II övertar Filippus II.s tetrarki m.m.
54	Paulus' tredje missionsresa, Apg.18:23 ff. Paulus till Efesus, Apg.19	Nero 54-68	
54-57	Skriver brevet till galaterna och första brevet till korintierna		
Våren el. sommaren 57	Paulus lämnar Efesus, 1.Kor.16:8		
Sommaren och hösten 57	Paulus i Macedonien, Apg.20:1; 2.Kor.7:5 Skriver andra brevet till korintierna		
Vintern 57-58	Paulus 3 mån. i Korint, Apg.20:2 f. Skriver brevet till romarna		
Våren 58	Paulus seglar ut från Filippi, Apg.20:6		
Sommaren 58	Paulus kommer till Jerusalem, Apg.21:16		
58-60	Paulus fånge i Cesarea, Apg.24-26		Porcius Festus prokurator, 60-62 e.Kr.
Vintern 60-61	Paulus' resa till Rom, Apg.27-28		
61-63	Paulus fånge i Rom, Apg.28:30 Paulus skriver breven till kolosserna, efesierna, Filemon och filipperna. Lukas avslutar Apostlagärningarna i Rom		Florus Albinus prokurator, 62-64 e.Kr.
63	Paulus reser troligen till Spanien		
64	Roms brand. Förföljelser mot de kristna		Gessius Florus prokurator, 64-66 e.Kr.
64-66	Paulus besöker församlingarna på Kreta, i Mindre Asien, Macedonien och Grekland Skriver första brevet till Timoteus och brevet till Titus		Det judiska kriget utbryter
67	Paulus' andra fångenskap i Rom Skriver andra brevet till Timoteus Lider martyrdöden i Rom Petrus skriver sina två brev Lider martyrdöden i Rom		Marcus Antonius Julianus prokurator
68		Nero begår självmord Galba 68-69 e.Kr. Otho och Vitellius Vespasianus 69-79 e.Kr.	
69	Evangelium utbreds bland		
70			Titus erövrar Jerusalem
79		Titus 79-81 e.Kr. Domitianus 81-96 e.Kr.	
81	Domitianus börjar kristenförföljelser		
ca 90	Aposteln Johannes skriver sitt evangelium		
ca 95	Johannes skriver Uppenbarelseboken		
96		Nerva 96-98 e.Kr.	
98	Johannes dör	Trajanus 98-117 e.Kr.	
100	Den apostoliska tiden slutar		Herodes Agrippa II dör i Rom